

**SHORT
CUT**

**MALE PŘIBĚHY
VELKÁ TÉMATA**

PLÁN LEKCE

Autorem lekce je:
**Centrum Edukacji
Obywatelskiej
(Polsko)**

NÁZEV: **Dveře**
Tradice a pokrok. Jaký vliv máme na měnící se realitu?

DOPORUČENÝ VĚK: 15–17 let

DÉLKA:

- Cvičení 1 – 45 min.
- Cvičení 2 – 60 min.

CÍLE: Pochopit napětí mezi tradičním a moderním, mezi potřebami jednotlivce a společenským tlakem; porozumět vlastní roli v tomto komplexním procesu.

Žáci:

- si uvědomují, jaká je role tradice v dnešním moderním světě
- se učí využívat různé didaktické postupy (např. diskuse, brainstorming, práce s audiovizuálním materiálem)
- prohlubují své porozumění filmu

POMŮCKY:

- **PRACOVNÍ LIST 1, 2** (do každé skupiny)
- **PRACOVNÍ LIST 3, 4** (pro každého žáka)
- papíry a psací potřeby

POSTUP:

LEKCE 1

Cvičení 1 – Otevírání dveří

1. Rozdělíme třídu do čtyř až pěti skupin.
2. Každé skupině rozdáme **PRACOVNÍ LIST 1**, který zahrnuje tři úryvky spojené s motivem dveří. Vyzveme žáky, aby každý úryvek popsali a doplnili tabulku pod ním. Zdůrazníme, aby se zaměřili nejen na samotné texty, ale i na vlastní pocity s nimi spojené. Popis by měl být co nejkratší a nejvýstižnější.
3. Následně společně diskutujeme nad vyplněnými listy a srovnáváme jednotlivé verze. Zaměříme pozornost na symboly a asociace, které se objevují v textech a výpovědích s motivem dveří.
Poznámka: Snažíme se o rozdělení asociací do kategorií. Pakliže je to nutné, připomeneme žákům symbolické a alegorické významy dveří – například iniciace, útěk, změna, bezpečí nebo ovládnutí. Snažíme se přitom o co největší zobecnění asociací, jejich převod do abstraktnějších forem, nicméně bez toho, abychom žákům říkali, že jejich volba a zařazení je nevhodné.

Cvičení 2 – Jaké jsou dveře?

1. Rozdělíme třídu do pěti až šesti skupin.
2. Vrátime se k tabulkám s klíčovými slovy z **PRACOVNÍHO LISTU 1**. Sdělíme žákům, že nyní budou s těmito klíčovými slovy dále pracovat. Následně do každé skupiny rozdáme **PRACOVNÍ LIST 2**. Požádáme žáky, aby do něj napsali klíčová slova a pečlivě vybírali, kam daná slova na dveřích napíšou. Poté se jich ptáme: *Proč jste právě tohle slovo napsali na tuto část dveří? Co vás přimělo k této volbě?*

Poznámka: Ujistíme se, že žáci pochopili myšlenku cvičení, neboť každá část v sobě skrývá jiné významy (např. práh – očekávání nebo překračování, klika – nezvratnost).

3. Zahájíme stručnou diskusi o významech dveří v kultuře, zejména těch symbolických. Můžeme si k tomu připravit různé obrázky nebo fotografie, které pracují se symbolikou dveří.

Cvičení 3 – Podrobný popis

1. Na úvod sdělíme žákům, že následující cvičení budou provádět samostatně, nikoli ve skupinách.
2. Rozdáme jim **PRACOVNÍ LIST 3**. Vyzveme je, aby popsali v pěti větách jednu vybranou fotografii z pracovního listu. Upozorníme je, že v popisu se musí vyskytovat slovo dveře. Zdůrazníme, že cílem tohoto cvičení je použít výrazy, které byly vepsány do obrázku dveří (PRACOVNÍ LIST 2).
Poznámka: Snahou by mělo být zachycení celkové atmosféry záběru, určení emocí postav a co nejmenší míra fabulace – například nelze vymýšlet jejich příběhy nebo je pojmenovávat.

LEKCE 2

Cvičení 1 – Jak to pochopit?

1. Cvičení zahájíme **projekcí filmu**.
2. Poté zahájíme diskusi o tom, proč došlo k jaderné havárii v Černobylu. Ptáme se žáků: *Jaké (doslovné i metaforické) dveře zde byly otevřeny a jaké hranice překročeny?* Soustředíme se na ekologické motivy, na to, jak se chováme k naší planetě. Snažíme se, aby v rozhovorech padla zmínka o různých druzích hranic: zeměpisných (rodina vysídlená z vlastního domova), kulturních, ale také o hranici mezi životem a smrtí.
Poznámka: Diskuse má za cíl pojmenovat emoce spojené s filmem, které prožívají žáci, a má sloužit jako pocitový „bezpečnostní ventil“ po zhlédnutí náročného snímku.

Cvičení 2 – Jednotlivec a dobro celku

1. Požádáme žáky, aby vstali ze svých míst. Sdělíme jim, že bude následovat diskuse o tom, nakolik lze omezovat či ohrožovat práva jednotlivce při snaze o dosažení cílů celé společnosti. Zároveň jim sdělíme, že ještě než přejdeme k diskusi, provedeme rychlou výměnu názorů formou pohybové hry.
2. Rozdělíme prostor třídy na zóny názorů a přidělíme jedné straně místnosti názor „ano“, zatímco té druhé „ne“. Poté představíme návrhy témat, které můžeme buďto přečíst nahlas, nebo je prezentovat formou nápisů, například na papírech. Požádáme žáky, aby se k tématům vyjádřili v diskusi a svou pozici v učebně dali najevo svůj vlastní názor:
  - Zavedení celkového zákazu kouření s cílem snížit náklady na léčbu kuřáků
  - Zavedení celkového zákazu konzumace masa s cílem omezit množství emisí plynů spojených s průmyslovým velkochovem dobytka a prasat
  - Zavedení celkového zákazu nákupu balené vody s cílem omezit využívání plastů
  - Bourání starých městských částí s cílem výstavby nových rezidenčních čtvrtí
  - Zavedení celkového zákazu vjezdu osobních automobilů do centra měst
  - Zavedení omezení počtu osob, které mohou v daný den navštívit Krkonošský národní park

3. Poté vyzveme žáky, aby si sedli zpět na místa, a diskutujeme o vztahu mezi právy jednotlivce a cíli společnosti. Ptáme se žáků: *Jakým způsobem zavedení těchto řešení a zákazů zasahuje do práv jednotlivců? Je možné, že snaha o dosažení společenských cílů světlí prostředky? Jaká práva jednotlivců byla porušena během černobylské katastrofy a proč?*

DOMÁCÍ ÚKOL

Rozdáme žákům kartičky s aktivitami (**PRACOVNÍ LIST 4**). Vysvětlíme jim, že hra spočívá v tom, že musí uvedená pravidla na kartičkách dodržovat celý týden. Po týdnu se k úkolu vrátíme.

Ptáme se žáků: *Komu se podařilo postupovat dle pokynů na kartičkách? Pakliže se to některým žákům nepodařilo, nehodnotíme je. Spíše se snažíme zjistit, proč k tomu došlo.*

Poznámka: Domácí úkol nemá za cíl navrátit se do časů socialismu ani vzpomínat na přidělový lístkový systém v situaci zoufalého nedostatku zboží, přestože i tento motiv se zde může jako zajímavost objevit. Idea úkolu spočívá spíše v hlubším porozumění tomu, jaký můžeme potenciálně mít vliv na životní prostředí. Umožňuje podívat se na naše každodenní zvyklosti a životní styl z jiného úhlu pohledu.

PŘÍLOHY

PRACOVNÍ LIST 1

Úryvek 1

Prošla dlouhou řadou komnat až do té poslední, jejíž dveře vedly do zahrady. Byly zamčené. Chrizejda zašeptala jakési čarovné zaklínadlo a dveře se před ní v tu ránu samy otevřely. Studený vzduch ze zahrady vniknul otevřenými dveřmi dovnitř a rozevlál záhyby zlatavých šatů. Chrizejda vyběhla do zahrady. Kráčel jsem stále v jejích stopách. Noc byla vlídná. Hvězdy se třpytily.

Zdroj: *Bolesław Leśmian, Klechdy sezamowe*, přel. Pavel Peč

Nálada nebo pocit, které text charakterizují:	
Co si nejvíce z textu pamatuji (dopiš 2–3 podstatná jména / klíčová slova):	

Úryvek 2

AUMERLE:

Pak dovolte mi klíč tu otočit,
by nikdo nepřišel, než domluvím.

BOLINGBROKE:

Měj vůli svou.
(Aumerle zavře dveře.)

YORK:

(za scénou)
Můj kníže, chraň se! budiž ostražen;
neb velezrádce máš tam u sebe!

BOLINGBROKE:

(tasí)
Aj lotře, neškodným tě učiním.

AUMERLE:

Svou zadrž pomsty ruku: nemáš proč se bát!

YORK:

(venku)

Již, králi, dvěře otevřiž,

jenž směle zpozdíly se bezpečíš!

Mám z lásky v tvář ti zradou mluvití?

Již dvěře otevř, sic je vyrazím.

(Bolingbroke otevře dveře. Vystoupí York.)

Zdroj: *William Shakespeare, Král Richard II.*, přel. František Doucha

Nálada nebo pocit, které text charakterizují:	
Co si nejvíce z textu pamatuji (dopiš 2–3 podstatná jména / klíčová slova):	

Úryvek 3

Snadno vybrali správný klíč a otevřeli dveře; znovu se před nimi otevřela dlouhatánská chodba a na konci dveře okované železem, se dvěma zámky.

„Máme větší klíče?“

„Máme.“

„Tak je otevři. To je spížirna, nebo co?“

Na podlaze podél stěn stály skleněné demižony a masívní baňaté kamenné džbány; jistě v nich bylo buďto staré víno nebo med. O něco výš se táhly dvě dlouhé police; na jedné se ve třech řadách tísnily menší i větší váčky. Do jednoho z nich nahlédli: samé zlaťáky. Na druhé polici leželo několik dřevěných krabiček. Jašek odložil lucernu a nadzvedl víko jedné z nich.

„No propáníčka...! To jsou ty drahokamy, co nám nasliboval! Fíha... teď si jich bez svolení klidně nabereme, co jen hrdlo ráčí.“

Zdroj: *Antonina Domaňska, Historia zóltej cizemki*, přel. Pavel Peč

Nálada nebo pocit, které text charakterizují:	
Co si nejvíce z textu pamatuji (dopiš 2–3 podstatná jména / klíčová slova):	

PRACOVNÍ LIST 2

Dopište na obrázek dveří klíčová slova a emoce z PRACOVNÍHO LISTU 1.

Pamatujte, že popisujeme: 1.) horní část dveří, 2.) kliku, 3.) vitráž a 4.) práh.

Zdroj: <https://pixabay.com/pl/illustrations/drzwi-drewno-zamek-kwiaty-klamka-1908761/>

Licence: <https://pixabay.com/pl/service/license/>

PRACOVNÍ LIST 3

Vyberte si jednu fotografii a popište ji v pěti větách.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Popis vybrané fotografie:

PRACOVNÍ LIST 4

Den bez plastů (bez nákupu zboží v plastových obalech) 1 den	Den nákupů lokálních výrobků nebo den bez nákupů 1 den	Vyhledávání informací, které prohloubí občanské povědomí 1 hodina	Sportování na čerstvém vzduchu 2 hodiny	Jízda do školy na kole nebo MHD 1x
Den bez plastů (bez nákupu zboží v plastových obalech) 1 den	Den nákupů lokálních výrobků nebo den bez nákupů 1 den	Vyhledávání informací, které prohloubí občanské povědomí 1 hodina	Sportování na čerstvém vzduchu 2 hodiny	Jízda do školy na kole nebo MHD 1x
Den bez plastů (bez nákupu zboží v plastových obalech) 1 den	Den nákupů lokálních výrobků nebo den bez nákupů 1 den	Vyhledávání informací, které prohloubí občanské povědomí 1 hodina	Sportování na čerstvém vzduchu 2 hodiny	Jízda do školy na kole nebo MHD 1x
Den bez plastů (bez nákupu zboží v plastových obalech) 1 den	Den nákupů lokálních výrobků nebo den bez nákupů 1 den	Vyhledávání informací, které prohloubí občanské povědomí 1 hodina	Sportování na čerstvém vzduchu 2 hodiny	Jízda do školy na kole nebo MHD 1x
Den bez plastů (bez nákupu zboží v plastových obalech) 1 den	Den nákupů lokálních výrobků nebo den bez nákupů 1 den	Vyhledávání informací, které prohloubí občanské povědomí 1 hodina	Sportování na čerstvém vzduchu 2 hodiny	Jízda do školy na kole nebo MHD 1x